

АКРЕДИТАЦИЯ И СТАНДАРТИ ПРИ РАБОТА В ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ КРИМИНАЛИСТИЧНИ ЛАБОРАТОРИИ

Стоян Стоянов

Бургаски свободен университет, ЦИТН

ACCREDITATION OF FORENSIC LABORATORIES

Stoyan Stoyanov

Burgas Free University, CITS

***Abstract:** General requirements for the competence of testing and calibration laboratories established in GOST R ISO / IEC 17025 apply to all laboratories conducting tests and calibration . At application GOST R ISO / IEC 17025 in specific areas arises need more detailed explanation and clarification of the established requirements. This International Standard has been developed to provide forensic laboratories guiding instructions on application GOST R ISO/IEC 17025 . The requirements established in this standard may also be applied by accreditation bodies for forensic laboratories as additional to the requirements of GOST R ISO / IEC 17025 . It is necessary that the laboratories comply with all the requirements (legal norms) for the production of forensic examinations established by the legislative acts of the Russian Federation. This International Standard has been developed from ILAC-G19:2002 „Guidelines for Forensic Science Laboratories“.*

Въведение

Общи изисквания за компетентността на лабораториите за изпитване и калибриране, създадени в ГОСТ Р ISO / IEC 17025 се прилага за всички провеждащи лаборатории тестове и калибриране . В приложение ГОСТ Р ISO / IEC 17025 в специфични области възниква трябва по- подробно обяснение и изясняване на установените изисквания.

Този международен стандарт е разработен за предоставяне на криминалистика лаборатории насочване инструкции На приложение ГОСТ Р ISO/IEC 17025 .

Изискванията, установени в този стандарт, могат да се прилагат и от органи по акредитация на криминалистични лаборатории като допълнение към изискванията на GOST R ISO/IEC 17025 .

Необходимо е лабораториите да отговарят на всички изисквания (правни норми) за производство на съдебни експертизи, установени от законодателните актове на Руската федерация.

Този международен стандарт е разработен от ILAC-G19:2002 „Насоки за криминалистични лаборатории“.

1. Област на приложение

Съдебномедицинска експертиза – процесуално действие, състоящо се в извършване на проучване и издаване на заключение от вещо лице по въпроси, за решаването на които са необходими специални познания в областта на науката, техниката, изкуството или занаята, които се поставят пред вещо лице, съд, съдия, орган по раз-

следването, лице, провеждащо разследването, следовател или прокурор, с цел установяване на обстоятелствата, които се доказват по конкретно дело. Тези дейности варират от инструментален анализ, който дава недвусмислени резултати, като съдържание на алкохол в кръвта или показател на пречупване на стъклото, до разследване на подозрителни пожари, пътнотранспортни произшествия и сравнителни изследвания, като анализ на почерка, които в повечето случаи са субективни по природа, но при подходяща подготовка на експертите може да се повиши степента на обективност на заключенията.

1.1. Съдебномедицинската експертиза включва изследване на широк кръг от обекти (предмети и вещества). Списъкът на извършените работи в криминалистичните лаборатории е даден по-долу, но той не изключва възможността за други дейности на криминалистичната лаборатория.

Изследвания на вещества, подлежащи на контрол:

- лекарства и незаконни наркотици;
- химически вещества;
- ботанически материал;
- наркотични и психотропни вещества. Токсикологични изследвания:
- фармацевтични продукти;
- отрови;
- алкохол.

Изследвания на коса, кръв, телесни течности и тъкани:

- серология;
- ДНК анализ;
- остатъци след пожар;
- пиротехнически средства;
- стъклена чаша;
- багрило;
- метали и сплави;
- тъканни влакна и коса;
- лепила;
- масла и смазки;
- слъзни вещества;
- торове;
- киселини;
- хранителни продукти;
- суровини за фуражи и добавки;
- данни за технически устройства и домакински уреди;
- ботанически материал (с изключение на веществата, подлежащи на контрол);
- въгледородни горива;
- експлозивни и експлозивни продукти;
- нишки от лампи с нажежаема жичка;
- данни за превозното средство;
- дрехи/облекло;
- багрила и пигменти;
- козметични продукти;
- почва;
- корозивни вещества;
- алкали;

**Международна научна конференция
„ЧЕРНО МОРЕ – ВРАТА И МНОГО МОСТОВЕ“ – 2022**

- лубриканти и спермициди;
- електрически уреди и техните компоненти;
- фабрични марки (включително възстановяване на серийния номер).

Балистично изследване:

- огнестрелни оръжия;
- куршуми и снаряди;
- следи от изстрели;
- посоката на изстрелите.

Проучване на почерка и проучване на документи:

- почерк;
- хартия;
- печат;
- защитни знаци;
- принтери и други печатащи устройства;
- мастило и печатни материали;
- копирни машини и фотокопия;
- записи с отстъпи;
- пишещи машини и отпечатан върху тях материал;
- релефен и релефен материал.

Отпечатьци:

- пръсти; – стъпала;
- длани.

Следови изследвания на следи:

- инструменти;
- подметки;
- ръкавици
- гуми;
- тъкани материали;
- неподвижни части на тялото.

Аудио, видео и компютърни изследвания:

- аудио записи;
- езикови мостри;
- подобряване на изображението;
- картографиране на лица;
- речеви модели;
- компютри (хардуер и софтуер);
- видеограметрия;
- възстановяване на информация.

Проучване на инциденти:

- тахографски карти;
- фрактография (отказ на компоненти);
- изчисляване на скоростта;
- имобилайзери за автомобили;
- изследване на следи;

- опасни претоварвания;
- прекъсвания на захранването (електрически аварии).

Разследвания на местопроизшествието:

- оглед на местопрестъплението;
- компютърно моделиране;
- установяване на причините за пожара;
- реконструкция на веществените доказателства и обстановката на местопроизшествието;
- снимка;
- изследване на следи от кръв.

Съдебна патология, ентомология, одонтология.

1.2. Методите, използвани от експертите при анализа и изследването на веществени доказателства, варират от визуален преглед до сложни процедури с помощта на инструментални методи. Сред използваните методи най-често срещаните са следните:

- колориметрия;
- хемилуминесценция;
- хроматография;
- атомно-абсорбционна и атомно-емисионна спектрометрия;
- спектрофотометрия в различни области на спектъра (ултравиолетови, инфрачервени, видими);
- оптична и електронна микроскопия;
- серология;
- електрофореза;
- металография;
- автордиография;
- ДНК анализ;
- мас спектрометрия;
- ядрено-магнитен резонанс;
- измерване на физически величини (например маса, обем, дължина, плътност, показател на пречупване);
- рентгенов анализ;
- ELISA / имунологичен анализ;
- визуална инспекция;
- компютърна симулация.

Разбираемо е, че основната работа в криминалистиката е обективен тест, но в някои случаи е необходим индивидуален подход към установените изисквания.

Нивото на обучение и опит на служителите, участващи в експертна работа, трябва да съответстват на спецификата на провежданото изследване или изпитване.

2. Нормативни препратки

Този стандарт използва нормативна препратка към следния стандарт:

ГОСТ Р ISO / IEC 17025-2006 Общи изисквания за компетентността на лабораториите за изпитване и калибриране

ГОСТ ISO/IEC 17025-2019.

Забележка – Когато използвате този стандарт, е препоръчително да проверите валидността на референтните стандарти в обществената информационна система – на

официалния уебсайт на Федералната агенция за техническо регулиране и метрология в Интернет или според годишния информационен индекс „Национални стандарти“, който е публикуван към 1 януари на текущата година, и по издания на месечния информационен указател „Национални стандарти“ за текущата година. Ако недатиран референтен стандарт е заменен, се препоръчва да се използва текущата версия на този стандарт, като се вземат предвид всички промени, направени в тази версия. Ако референтният стандарт, към който е дадена датираната препратка, бъде заменен, тогава се препоръчва да се използва версията на този стандарт с годината на одобрение (приемане), посочена по-горе. Ако след приемането на този стандарт бъде направена промяна в реферирания стандарт, към който е дадена датирана препратка, засягаща разпоредбата, към която се дава препратка, тогава се препоръчва тази разпоредба да се прилага, без да се отчита тази промяна. Ако референтният стандарт бъде отменен без замяна, тогава разпоредбата, в която е дадено препратката към него, се препоръчва да се приложи в частта, която не засяга тази препратка.

3. Термини и определения

3.1. обект на изследване: Обект на изследване са веществени доказателства, документ, предмет, животно, труп и неговите части, проба за сравнително изследване, както и материали по делото, по които се извършва съдебномедицинска експертиза.

3.2. проба: Обект, който показва свойствата или характеристиките на човек, животно, труп, предмет, материал или вещество, необходими на експерт за провеждане на изследване и издаване на становище.

3.3. сравнителна колекция: Колекция от стабилни материали, вещества, обекти или обекти с известни свойства или произход, които могат да бъдат използвани за определяне на свойствата или произхода на неизвестни обекти.

3.4. обективни теста: Тестове, извършени от квалифициран персонал, използвайки документиран и валидирани методи, които дават прецизни резултати в определени граници за дадена стойност на вероятността.

Забележка – Контролът върху провеждането на обективни тестове се осъществява от:

- документация за процедурата на изпитване;
- оценка на пригодността на тестовата процедура;
- обучение, преквалификация и сертифициране на персонала;
- поддържане на оборудването в работно състояние. И също, ако е възможно, чрез:
- калибриране на измервателни уреди;
- използването на референтни проби, сходни по състав и/или свойства;
- предоставяне на насоки относно интерпретацията на резултатите;
- проверка на резултатите от анализа;
- периодична проверка на нивото на професионална подготовка на служителите;
- поддържане на записи за експлоатация и поддръжка на използваното оборудване и тестване.

Концепцията за обективно тестване включва също визуална проверка, качествено изследване и компютърни симулации.

3.5. експертно заключение: Документ, отразяващ хода и резултатите от изследването, проведено от експерта.

3.6. доклад до съда: Експертно заключение, представено в съда, изготвено в съответствие с изискванията на националното законодателство.

4. Изисквания за управление

При прилагане на изискванията за процедурата за управление на записи в 4.13.2.1 GOST P ISO / IEC 17025-2006 трябва да се ръководи от следното:

а) криминалистичната лаборатория трябва да има документи, процедури за поддържане на последователни записи, свързани с всяка съдебна експертиза, назначена за конкретен случай. Фактическите данни, които трябва да бъдат приложени към преписката по делото, трябва да бъдат документирани и могат да включват записи от телефонни разговори, свидетелски показания, описание на опаковката и запечатването на веществените доказателства, призовки, записи от наблюдение и резултати от тестове/изследвания с позоваване на използваните процедури, диаграми, разпечатки, автордиограми, снимки и др.

По принцип записите, необходими за обосноваване на заключенията, трябва да бъдат съставени така, че в отсъствието на анализатора/експерта, който е извършил изследването, друг компетентен анализатор/експерт, назначен да проведе това изследване, може да използва тези записи за правилно интерпретиране на получените данни;

б) при провеждане на инструментални изследвания резултатите от измерванията и/или режимите на изпитвателното оборудване трябва да бъдат документирани;

в) ако е необходимо, резултатите от наблюдения или тестове трябва да са съхранявани, като снимки или електронни сканирания (например електрофоретичен тест, физическо сравнение), както и фотокопия, следи (изображения на следи) и ръкописни записи (например тестови документи, резултати от анализ чрез тънкослойна хроматография);

г) ако резултатите от тестове или наблюдения се отклоняват (не се използват при решаване на експертен проблем), тогава трябва да се документира обосновката за отклонението;

д) изчисленията и предаването на данни, които не са част от валидиран електронен процес, трябва да бъдат проверени, ако е възможно, от друго лице. Съответният протокол трябва да съдържа информация за извършената проверка и за изпълнителя;

е) всяка страница от всеки документ, включен в експертното заключение, трябва да включва информация, позволяваща да се идентифицира лицето, което е отговорно за съдържанието на този документ и, ако е необходимо, описание на експертното дело или на изследваните веществени доказателства. От записите на изследователската част на изследването трябва да става ясно от кого и кога е извършен всеки етап от анализа/изследването (например, съответна дата(и));

ж) листове с протоколи от изследвания, извършени от лабораторията, трябва да бъдат номерирани, като се използва номерационната система,

осигуряване на посочване на общия брой страници;

з) лабораторията трябва да има документирани политики и процедури, включително доклади от изследвания, за представяне на досиета за преглед.

В случаите, когато независими прегледи на най-значимите получени резултати от тестове се извършват от друг упълномощен персонал, записите трябва да показват, че всеки такъв резултат е бил прегледан и съгласуван, и лицата, които са извършили тези прегледи, трябва да бъдат идентифицирани. Това може да стане по различни начини, например чрез отметка на всеки резултат, обобщени резултати или заключения в експертния доклад.

Литература:

4. МСМ: 1993 г. Международен речник на основните и общи термини в метрологията;
5. Международен стандарт разработен от от ILAC-G19:2002 „Насоки за криминалистични лаборатории“;
6. ГОСТ ISO/IEC 17025-2019
7. ГОСТ Р ISO / IEC 17025-2006
8. 5.10.2 ГОСТ Р ISO / IEC 17025 2006
9. 5.9.1 ГОСТ Р ISO / IEC 17025-2006
10. 5.8.4 GOST P ISO / IEC 17025-2006
11. 5.8.1 GOST P ISO / IEC 17025-2006
12. 5.7.1 GOST R ISO / IEC 17025-2006
13. 5.6.3.2 ГОСТ Р ISO / IEC 17025-2006
14. 5.6.2.2.2 ГОСТ Р ISO / IEC 170 25-2006
15. 5.6.1 ГОСТ Р ISO / IEC 17025-2006
16. 5.5.1 и 5.5.2 от ISO/IEC 17025-2006 ,
17. 5.4.5.1 ГОСТ R ISO/IEC 17025-2006
18. 5.4.1 GOST R ISO / IEC 17025-2006
19. 5.4.2 GOST R ISO / IEC 17025-2006
20. 5.3.4 ГОСТ Р ISO / IEC 17025-2006
21. 5.3.3 ГОСТ Р ISO / IEC 17025-2006
22. 5.2.5 GOST R ISO/IEC 17025-2006
23. 5.2.1 ГОСТ R ISO/IEC 17025-2006
24. 4.13.2.1 GOST P ISO / IEC 17025-2006

Научен ръководител: доц. Силвия Лецковска БСУ, ЦИТН